Euroopan unionin rahoittama – NextGenerationEU

Ehdotus Suomen hyvinvointitaloudellisen ohjauksen malliksi ja pitkän aikavälin tavoitteiden asettaminen

Heikki Hiilamo, Markku Malkamäki, Satu Korhonen

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan kuulemistilaisuus 28.2.2025

Ohjauksen kolme kriittistä kehitysaskelta

Hyvinvointi-taloudellinen ohjaus

Suomi turvaa kestävän hyvinvoinnin edellytykset nykyisille ja tuleville sukupolville

Ohjauksen kriittinen kehitysaskel

1. Strateginen ohjaus	2. Resurssiohjaus	3. Informaatio-ohjaus
Ihmisten ja luonnon kestävä hyvinvointi näkyy tavoitteina kansallisessa päätöksenteossa, myös yli hallituskausien.	Kestävä talouspolitiikka huomioi toimien sosiaaliset ja ekologiset vaikutukset	Tietopohjaisen päätöksen-teon toimintamallit auttavat tulkitsemaan yhteen sosiaalista, taloudellista ja ekologista kehitystä koskevaa tietoa

Euroopan unionin rahoittama – NextGenerationEU

1. Strateginen ohjaus: Valtion toiminnan painopisteiden asettaminen

Lyhyt aikaväli

- Valtioneuvosto koostaa yhteiset vaikuttavuustavoitteet ja hyvinvointitaloudellinen tarkastelu kytketään niihin
- Valtioneuvosto kehittää mallin hallituksen toiminnan vaikuttavuuden raportointiin hyvinvointitalouden näkökulmasta
- Tulevaisuusvaliokunta valmistelee pitkän aikavälin hyvinvointitavoitteet esimerkiksi laajan kansalaisprosessin pohjalta

Keskipitkä aikaväli

- Hallitus päättää pitkän aikavälin strategiasta tai kansallisten hyvinvointitavoitteiden käyttöönotosta hallitusohjelman suunnittelussa ja raportoinnissa
- Eduskunta vakiinnuttaa raportointimenettelyn lainsäädännöllä
- Valtioneuvosto nimittää tulevaisuusvaltuutetun

thl

Euroopan unionin rahoittama – NextGenerationEU

2. Resurssiohjaus: Julkisten resurssien kohdentaminen

Lyhyt aikaväli

- Valtiovarainministeriö kokeilee työvälineitä, joilla pystytään taloudellisen kestävyyden lisäksi arvioimaan myös sosiaalisia ja ekologisia hyötyjä, kustannuksia ja kestävyyttä.

Keskipitkä aikaväli

- VM kehittää tarvittavat työkalut hyvinvointibudjetti-prosessiin.
- Hyvinvointitaloudellisten tavoitteiden tarkastelu sisällytetään julkisen talouden suunnitelmaan.
- VM edellyttää, että ministeriöiden on annettava talousarvioehdotukseensa arvio ylisukupolvisista vaikutuksista.
- VM integroi hyvinvointitalouden ja Agenda 2030 -tavoitteet eurooppalaiseen ohjausjaksoon (EU Semester) raportoimalla Suomen edistymisestä hyvinvointitalouden ulottuvuuksilla myös EU-tasolla.

thl

Euroopan unionin rahoittama – NextGenerationEU

Voisiko Suomessa olla tarvetta ja tahtoa asettaa pitkän aikavälin tavoitteita kansainvälisten esimerkkien mukaisesti? Ehdotus kansalaiskuulemisen käynnistämisestä

Kansalaisten kuuleminen hyvinvointi-tavoitteista

- Mallia voidaan ottaa esimerkiksi Walesista ja Virosta.
- Walesissa järjestetyssä kansalaiskuulemisessa ”Wales, jonka haluamme” oli tavoitteena kerätä kansalaisten näkemyksiä ja ideoita Walesin tulevaisuudesta vuonna 2050.
- Kohteena kuulemisessa pitkän aikavälin kysymykset: sosiaalinen hyvinvointi, ympäristön kestävyys, taloudellinen kestävyys ja oikeudenmukaisuus, kieli, itsenäisyys
- Kansalaiskuulemisen aikana järjestettiin 20 laajempaa tapahtumaa ja 100 keskustelutilaisuutta. Yhteensä yli 7000 henkilöä osallistui.
- Kuulemisen pohjalta asetettiin seitsemän pitkän aikavälin päämäärää, joiden toteutuksen tueksi laadittiin tulevien sukupolvien hyvinvoinnin laki sekä perustettiin tulevien sukupolvien komissaarin toimisto.

Ehdotus

- THL ehdottaa kansallisten pitkän aikavälin hyvinvointitavoitteiden valmistelemista prosessin kautta, joka sisältäisi kansalaiskuulemisen.
- Prosessin omistajuus voisi sijaita tulevaisuusvaliokunnassa.
- Selvityshenkilö käynnistämään projekti (aikataulut, resurssit, eteneminen) ja perustamaan ohjausryhmä työn tueksi.
- Käytännön toteutukseen voi kutsua laajasti eri tahoja kuten kuntia, kansalaisjärjestöjä, oppilaitoksia, ja toteutus voi olla osin digitaalinen.
- Tulevaisuusvaliokunta voisi julkaista tuloksista raportin ja ehdottaa, että kaikki puolueet sitoutuisivat tulosten pohjalta muotoiltuihin pitkän aikavälin tavoitteisiin.

Kysymyksinä esimerkiksi:

- Millaisen Suomen haluamme vuoteen 2050 mennessä?
- Mitkä ovat tärkeimmät asiat, joita tulisi mitata hyvinvoinnin ja kestävyyden saavuttamiseksi?
- Miten eri tahot, kuten yksilöt, yhteisöt ja julkinen sektori, voisivat tukea näitä tavoitteita?

Miksi tärkeää

- Kansalaisten mahdollisuus osallistua tukee avoimen hallinnon periaatteita.
- Kansalaisilla tarve nähdä positiivisia tulevaisuudenvisioita ja osallistua niistä keskusteluun - tulevaisuusvaliokunnalla voisi olla tässä keskeinen rooli
- Yleisesti huomattu, että kun katsotaan pitkälle tulevaisuuteen, voidaan saavuttaa laaja-alaista yhteisymmärrystä ja yhteistä näkemystä
- Kuuleminen tuottaa tietoa tavoitteista, ei keinoista - näiden osalta politiikalle jää aina sijaa
- Tavoitteiden asettaminen välttämätöntä myös budjettiohjauksen kehittämiseksi.